

τοῖς ναοῖς, ἢ ἐν τοῖς οἴκοις των. Βιβλία εἰς χρῆσιν ἦσαν τὰ Πινακίδια, ἢ Πίνακες ἐκ χάρτου μικροῦ διπλούμενοι πολλάκις καὶ δέρματι τυλισσόμενοι, ἐν οἷς ἐγράφοντο τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἀλφαβήτου, αἱ συλλαβαὶ καὶ λέξεις· ἀκολουθῶς ἡ Ὀκτώηχος τοῦ Δαμασκηνοῦ, τὸ Ψαλτήριον, ὁ Ἀπόστολος, τὰ Μηναια· βραδύτερον τῆς ἀναγνώσεως ἤρχιζεν ἡ γραφὴ ὑπὸ τὴν ἐπιτηδειγμὴν καὶ ἡ λογαριθμητικὴ (λογαριασμός)· οἱ παῖδες ἐκάθηντο ὀκλάξ περὶ τὸ οἶκημα, ὁ δὲ διδάσκαλος ἐδίδασκε (συγχρόνως δὲ ἤσκει καὶ τὸ ἔργον του· ἔρραπτεν ἢ ἀνεγίνωσκε)· περὶ μεσημέριαν ἤκουε τῶν μαθημάτων ὄλων καὶ τοὺς ἀπέλυεν ἔπειτα· πολλάκις οἱ παῖδες ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὸ πρόγευμά των· πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν μαθημάτων προσήχοντο. Διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ἐπικρατησάσης καὶ μέρις ἡμῶν εἰς τὰ καιρὰ σχολεῖα (κατώτερα) πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἀλληλαδιδακτικῆς Μεθόδου οἱ παῖδες μορφούμενοι ἐλάμβανον τὰς ἀναγκασιότατας βιωφελεῖς γνώσεις, ἀπέβαινον καλοὶ Χριστιανοὶ καὶ τίμιοι πολῖται.

Μετὰ δὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν οὕτωσιν γινομένων πρώτων σπουδῶν οἱ μὲν ἄποροι ἐπεδίδοντο εἰς τι ἔργον, οἱ δὲ μετέβαινον εἰς ἀνώτερα, ἃ ὁ Ἑλλάδιος καλεῖ *Γυμνάσια*, ὑπάρχοντα ἀνὰ πᾶσαν πόλιν καὶ μετρίως ἀνθούοντα. Ἐν αὐτοῖς οἱ μαθηταὶ ἐδιδάσκοντο τὴν Γραμματικὴν τοῦ Λασκάρεως ἢ τοῦ Γαζῆ, τὴν Χρηστοθήθειαν Ἀντωνίου τοῦ Βυζαντίου, ἠρμάνευον τοὺς κυριωτέρους Ἕλληνας ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς, Ῥητορικὴν καὶ Ἐπιστολογραφίαν, Φιλοσοφίαν ἰδίως τὴν Ἀριστοτελικὴν, Μαθηματικὰ, Φυσικὴν τινα καὶ Θεολογίαν πλήρη. Ὁ δὲ Γεώργιος Κωνσταντίνου μετὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν Σχολῶν προστίθησιν¹: «Εἰς τὰ ἄνω ῥηθέντα κοινὰ Σχολεῖα διδάσκονται τὰ συγγράμματα τῶν συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος, ῥητόρων, ποιητῶν, ἱστορικῶν, καὶ τὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων, ὅσα συντείνουσιν εἰς τὴν Γραμματικὴν, Ποιητικὴν καὶ Ῥητορικὴν τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας. Εἰς δὲ τὰ φιλοσοφικὰ σπουδάζουσι καὶ διδάσκουσι κοινῶς τὰ τοῦ Κορυθαλέως εἰς τὸν Ἀριστοτέλην καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐξ Ἀπορρότων, μελετῶντες κατὰ μέρος οἱ μαθηταὶ τὸν Ἀφροδισία, τὸν Σιμπλίκιον, τὸν Φι-

(1) Ἐν Προλεγόμενοις τοῦ Λεξικοῦ.

